

CTHULHU HÍVÁSA

Nagyon is elképzelhető, hogy valamely roppant Hatalmak vagy Lények életben maradtak, még azokból a távoli időkből, amikor az értelem talán más formákban öltött testet, olyan formákban, amelyek eltűntek a világból az emberiség hajnala előtt, s amelyekről csupán a költészet és a mondák őriztek meg futó emlékképeket, isteneknek, szörnyeknek, mitikus lényeknek nevezve őket.

Algemon Blackwood

I.

A dombormű

A legirgalmasabb dolog a világon, azt hiszem, az, hogy az emberi elme képtelen kapcsolatot teremteni a különálló események között. A tudatlanság nyugalmas szigetén élünk, a végtelenség fekete óceánjának közepén, s nem úgy rendeltetett, hogy messzire utazunk innen. A tudományok – melyek közül mindegyik a maga irányában tör előre – mindeddig nem sokat ártottak nekünk; ám egy napon sor kerül majd a szerteágazó tudás mozaikköveinek összeillesztésére, s ez a valóságnak oly rémületes távlatait fogja megnyitni, hogy vagy eszünket veszítjük e kinyilatkoztatástól, vagy a halá-

los világosság elől egy új sötét kor békéjébe és biztonságába menekülünk.

A teozófusok megsejtették a kozmikus ciklus borzalmas kiterjedését, amelynek világunk és az emberi nem csupán futó véletlenjei. Utaltak különös, emberfölötti hatalmak létezésére, olyan szavakkal, melyeknek hallatán megfagyna a vér az ereinkben, ha nem rejtőznének a csalóka, hamis derűlátás leple mögé. Ámde nemcsak ők vetettek egy futó pillantást a tiltott korszakokba, amelyek megborzongatnak, ha rájuk gondolok, és megőrjítenek, ha álmodom róluk. Az ilyen hirtelen felvillanásokat (mint ahogy így van ez a valóság minden rettentő megnyilatkozásával) két teljesen különböző dolog egymás mellé helyezése hozza: az én esetemben egy régi újságcikk összevetése egy halott professzor feljegyzéseivel. Remélem, soha senki nem teszi meg utánam ezt a lépést; én a magam részéről ennek a szörnyűséges láncolatnak egyetlen szemét sem fogom kiadni a birtokomból, ha rajtam múlik. Azt hiszem, a professzor is hallgatni akart arról, amit tudott, és valamennyi feljegyzését megsemmisítette volna, ha nem lepi meg a hirtelen halál.

A *dologgal* 1926–27 telén kerültem kapcsolatba, amikor is nagybátyám, George Gammell Angell professzor, a szemita nyelvek kiérdemesült oktatója a Rhode Island-i Providence város Brown Egyetemén, élemedett korában elhalálozott. Angell professzor nagy szaktekintélynek számított az ősi feliratok terén, s gyakran volt az utolsó szalmaszál neves múzeumok igazgatóinak; sokak számára emlékezetes 92 éves korában bekövetkezett elhunyt. A haláleset sajátos jelentőségét csak fokozták annak különös körülményei. A szomorú vég newporti hajóútjáról hazafelé jövet érte az idős professzort: hirtelen összeroskadt, miután több szemtanú vallomása szerint nekiment egy tengerész külsejű négernek, aki a meredek domboldal egyik homályos hátsó udvarából került elő, ott, ahol le lehetett rövidíteni a kikötőből az elhunyt William streeti házához vezető utat. Az orvosok nem találtak semmiféle külsérelmi nyomot; hosszas ötlés-hatolás után oda lyukadtak ki, hogy a halál oka valami rejtett szívkárosodás lehetett, ami a meredek kapaszkodó hatására vált kritikussá az előrehaladott korú professzorra nézve. Akkoriban nem láttam különösebb okát, hogy ne elégedjek meg ezzel a magyarázattal; az utóbbi időben

azonban hajlok a kételkedésre – és nemcsak arra... Mint nagybátyám örököse és végrendeletének kijelölt végrehajtója – lévén, hogy gyermektelen özvegyemberként érte a halál –, gondosan áttanulmányoztam hátrahagyott papírjait; e célból egész csomaggal hozattam belőlük bostoni lakásomra. Az anyagból később sok minden közzétételre kerül majd az Amerikai Archeológia Társaság szíves támogatásával; volt azonban egy doboz, amit roppant titokzatosnak találtam, és valami visszatartott tőle, hogy említést tegyek róla másoknak. Zárva volt, és sehol nem leltem a kulcsát, míg eszembe nem jutott, hogy próbát tegyek a professzor privát kulcscsomójával is, amit mindig valamelyik zsebében hordott. Ezután valóban sikerült kinyitnom a dobozt, ám még nagyobb rejtéllyel találtam szemben magam. Mert ugyan miféle jelentőséggel bírhatott az a különös, összefüggéstelen, zavaros dombormű, amit találtam benne? Csak nem dőlt be nagybátyám váratlanul öregkorában valami felületes csalásnak? Szilárdan elhatároztam, hogy felkutatom azt az egzaltált művészt, aki felelős agg rokonom pillanatnyi csúf elmezavaráért.

A dombormű többé-kevésbé négyzet alakú volt, vastagsága kevesebb, mint egy hüvelykre, hossza és szélessége megközelítőleg öt-hat hüvelykre rúghatott; igen valószínűnek tűnt, hogy a közelmúltban készítették. A rajta található jelek azonban mind hangulatuk, mind az általuk sugallt sejtelmek alapján mindennek voltak nevezhetőek, csak modernnek nem; mert jóllehet a kubisták és futuristák képei sokszínűek és kalandosak, aligha lehet föllelni bennük azt a rejtett szabályelvűséget, amely a történelem előtti feliratokban bujkál. Márpedig valami írásról volt szó, ahogy a jelek halmozódását elnéztem; ám noha jól ismertem bácsikám iratait és házi gyűjteményét, semmiféle kultúrkörbe nem sikerült besorolnom, de még csak távoli rokonságot sem megállapítani valamelyikkel.

Ezek fölött a hieroglifák fölött valami olyasmi volt, amit minden bizonnal képnek szántak, ám impresszionisztikus megformálása megakadályozta, hogy pontosan megállapítsam, mit ábrázol. Valamifajta szörnyetegnek tűnt, vagy olyan szimbólumnak, ami egy szörnyeteget jelképez; alakja csak elképesztően beteges képzelőerőből fakadhatott. Ha azt mondom, hogy a látványra némiképp túlfeszített fantáziámban egyszerre merült föl egy tinta-

hal képe, egy sárkányé, meg egy emberi karikatúráé, akkor azt hiszem, legalábbis hozzávetőleg megközelítettem a dolgot. A csökevényes szárnyakkal felruházott groteszk, pikkelyes testen csápokkal ellátott, húsos fej imbolygott; de az egésznek az *összhatása* volt az, ami oly rettenetesen ijesztővé tette. Az alak mögött a szobrász mintha ciklopikus falakra tett volna ködös utalást.

A csodaleletet kísérő mellékletek – egy nagy paksaméta kivágott újságcikken kívül – Angell professzor saját, kézírásos jegyzetei voltak, s nem tarthattak számot különösebb irodalmi színvonalra. A fő dokumentum a CTHULHU-KULTUSZ címet viselte, amit kínosan aprólékos kalligráfiával rajzoltak a sűrűn rótt sorok fölé, bizonyára azért, nehogy a döbbenetesen idegen szó helyesírásában hiba essék. A kézirat két részre volt osztva; az elsőnek a címe „1925 – Álmodások és álomelemzések, H. A. Wilcox, Thomas Street 7., Providence, Rh. I” volt, míg a másodiké „John R. Legrasse felügyelő beszámolója, Bienville St. 121., New Orleans, LA, 1908 A. R. T. kong. – Megjegyzések & Webb professzor híradása”. A többi kézirat jobbára rövid feljegyzéseket tartalmazott, néhány közülük beszámoló volt különböző személyek furcsa álmairól, mások idézeteket tartalmaztak teozófiai könyvekből és folyóiratokból (különösen W. Scott-Elliott *Atlantisz és az elveszett Lemuria* c. művéből). A fennmaradó részt sietősen papírra vetett megjegyzések tették ki, bizonyos titkos kultuszokra és hosszú időközön át fennálló, rejtett kapcsolatokra nézvést, vonatkozással olyan mitológiai és antropológiai forrásmunkákra, mint Frazer-től *Az aranyág*, vagy Miss Murraytól a *Boszorkánykultusz Nyugat-Európában*. Az újságkivágások legnagyobb részét egyes személyek megtévelyedésére, illetőleg az 1925 tavaszán fellépő tömegpszichózis és üldözési mánia csúfabb eseteire vonatkoztak.

A nagy kézirat első oldala egy igen különös történetről számolt be. Úgy látszik, hogy 1925 március elsején Angell professzort felkereste egy sötét bőrű, vékony, meglehetősen neurotikus külsejű fiatalember; ő hozta magával a sajátos domborművet, ami még egészen friss és nedves volt. Névjegykártyáján a Henry Anthony Wilcox név állt, s bácsikám fölismerte benne egy gazdag és előkelő családnak – amelyhez baráti viszony fűzte – a legifjabb gyermekét. Henry az utóbbi időben szobrászatot tanult a Rhode Island-i művészegyetemen, és az intézmény közelében lakott a Fleur-

de-Lys épületben. Wilcox zseniális, de különc fiatalember volt. Gyermekkorától fogva furcsa történetekkel és különös álmokkal hívta föl magára a figyelmet. Ő pszichikailag túlérzékenynek nevezte magát; a vén kereskedőváros józan fejű lakói egyszerűen kótyagosnak titulálták. Sosem szívelte különösebben az évfolyamtársait, egyre ritkábban mutatkozott társaságban, és már csak a művészlelkeknek egy kis köre ismerte őt a közeli városokban, mivel még a konzervatív hagyományait roppantul féltő Providence Art Club is reménytelennek találta.

E látogatása során, írja kéziratában a professzor, Henry Wilcox házigazdája régészeti szaktudását kívánta igénybe venni: azt szeretne volna, ha megfejti neki a domborművön található hieroglifákat. Erőltetett, mesterkéltnél még inkább beszélt, ami valami pózt sejtetett, és vajmi kevésbé volt alkalmas rokonszenv keltésére; nagybátyám meglehetősen éles hangon válaszolt neki, mert a dombormű feltűnően friss mivolta mindenféle kapcsolatra utalt, csak éppen régészetre nem. Az ifjú Wilcox felelete, mely akkora hatást tett bácsikámra, hogy később szó szerint idézni tudta, fantasztikusan költőinek bizonyult (ami máskülönben – Wilcoxot ismerve – valószínűleg az egész beszélgetést jellemezte): „A dombormű valóban teljesen új, mert ma éjjel készítettem egy álmom után, amely különös, idegen városokról szólt; márpedig az álmok ősbibek a merengő Türosznál vagy a szfinxnél, mely gondolatokba merülve ül a sivatagban, de még a kertek koszorúzta Babilonnál is!”

Ezen a ponton kezdett tehát bele zavaros elbeszélésébe, mely rejtve lapuló emlékképekig nyúlt vissza, s azonnal felkeltette nagybátyám lázas érdeklődését. Előző éjjel gyenge földrengést regisztráltak, hosszú évek óta az első érzékelhető szeizmikus mozgást Új-Angliában; és Wilcox fantáziája elképesztő ingereket kapott valahonnan. Miután elaludt, soha nem tapasztalt álmot látott egy titáni kőtömbökből és az egekből alázuhant monolitokból emelt hatalmas sziklavárosról; csöpögő, zöld iszap lepte köveket, és vészjósló borzalmakat rejtett. A falakat és oszlopokat hieroglifák borították, s valahonnan a mélyből – hogy pontosan honnan, azt nem tudta megállapítani – egy *hang* döndült föl, ami nem volt hang, legfeljebb valami kaotikus érzés, melyet csak a legfantáziadúsabb őrület képes szavakba önteni; Wilcox egy

már-már kiejthetetlen betűkombinációval igyekezett visszaadni: *Cthulhu fhtang*. Ez a két szó volt a kulcsa a roppant érdeklődésnek, ami a professzort váratlan és nyugtalanító módon elfogta. Nyomban nekilátott tudományos részletességgel kikérdezni a szobrászt, és szinte rettegve vette beható vizsgálat alá a domborművet, amelynek formálásán az egy szál pizsamába öltözött, vacogó fiatalember rajtakapta magát, mikor éber tudata lassan visszatért. Bácsikám, mint Wilcox később beszámolt róla nekem, a korával mentegetőzött, amiért nem ismerte föl azonnal az ábrát és a hieroglifákat. Látogatója a professzor számos kérdését rendkívül furcsának találta, mindenekelőtt azokat, amik a szörnyalakat ősi kultuszokkal és társadalmi formákkal próbálták kapcsolatba hozni. Nem értette Wilcox a nagybátyám ismételt ígéretét sem, hogy hallgatni fog, ha cserébe felvételt nyerhet valamiféle misztikus vagy pogány szektába. Mikor Angell professzor végül meggyőződött róla, hogy a szobrász valóban nem tud sem titkos kultuszokról, sem tiltott hagyományokról, nyomatékosan megkérte rá, hogy továbbra is folyamatosan tájékoztassa őt az álmairól. Ebbe Wilcox örömmel beleegyezett – s a kézirat az első konzultációt követően részletesen beszámol a fiatalember mindennapos látogatásairól, melyeknek során újabb és újabb izgalmas töredékekkel szolgált az éjszakai képsorokról: gigászi iszonyat toronylik a fekete égre, roppant monolitokról sötét iszap csepeg, föld alatti hangok rágják bele magukat csikorogva az agykéregbe...

A két leggyakrabban előforduló szót a *Cthulhu R'lyeh* hangsorral lehetne megközelítőleg visszaadni.

Március 23-án, írja a kézirat, Wilcox nem jelent meg a szokásos időpontban, s bácsikám utánajárása kiderítette, hogy különös lázroham vett erőt rajta, mire a családjához szállították a Waterman Streetre. Éjszaka több más művészt felriasztott álmából az épületben ordításával, s azóta bizonytalan állapotban lebeg az eszméletlenség és a delírium határán.

Bácsikám haladéktalanul kapcsolatba lépett a családdal, s attól fogva igen lelkiismeretesen nyomon követte Wilcox állapotának alakulását; gyakran felhívta a beteget ápoló dr. Tobeyt Thayer streeti rendelőjében.

Az ifjú képfaragó lelke nyilván iszonytató szörnyűségek között hánykolódott; az orvos néha megborzongott, mikor beszámolt ró-

luk. Nemcsak a korábbi álmok ismétlődése tartozott ide, hanem egészen összefüggéstelen töredékek is fölbukkantak egy gigászi, „mér föld magas” *dologgal*, továbbá valami meghatározhatatlan kaparászással és kopogással kapcsolatban. Wilcox sosem nyilatkozott lázálmai során erről a valamiről, ám egyes zavaros szófoszlányok – dr. Tobey tolmácsolásában – meggyőzték arról a professzort, hogy azonos azzal a kimondhatatlan szörny lényvel, amelyet a fiatalember megkísérelt képileg ábrázolni álomdomborművén. Egyébként ha az ifjú művész ezt a *dolgot* említette, fűzte hozzá a doktor, az mindig a letargiába való feltartóztathatatlan visszaesést vezette be. Különös volt, hogy a testhőmérséklete egyáltalán nem haladta meg a normális szintet, ám más különben egész állapota inkább igazi lázat sejtetett, mintsem elmezavart.

Április 2-án, délután három óra tájt, Wilcox betegségének hirtelen minden tünete megszűnt. Döbenten ült föl az ágyban, nem értette, miért van otthon, és a leghalványabban sem emlékezett rá, mi történt vele március 22-ének éjszakája óta, akár álmában, akár a valóságban. Miután orvosa egészségesnek találta, három nap múlva visszatért a szálláshelyére; Angell professzor számára azonban érdektelenné vált. Felépülése pillanatától kozmikus álmai nyomtalanul eltűntek, s miután nagybátyám egy hétig teljesen haszontalan és értelmetlen nyilvántartást vezetett mindennapos vízióinak soráról, végül felhagyott a további vizsgálatokkal.

Itt ér véget a kézirat első része; ám egyes utalások, amiket bizonyos különálló feljegyzésekre tesz, roppantul elgondolkodtattak – olyannyira, hogy már csak mélyen gyökerező bizalmatlanságom miatt (mely akkoriban életbölcseletem legfőbb alkotóelemének számított) gyanakodtam továbbra is az ifjú művészre. A kérdéses feljegyzések különféle személyek álmairól szóltak ugyanabban az időszakban, amikor a fiatal Wilcoxot éjszakai látomások gyötörték. Bácsikám a jelek szerint haladéktalanul átfogóan széles körű kérdéseket intézett minden olyan barátjához, akihez különösebb alkalmatlankodás nélkül fordulhatott; megkérte őket, hogy írják le neki az álmaikat, és részletesen számoljanak be róla, ha voltak esetleg különleges vízióik az utóbbi időben. Körkérését – úgy látszik – vegyes érzelmekkel fogadták; végül azonban több választ kapott mint amennyit egy közönséges ember titkár

nélkül kiértékelhetett volna. Az eredeti levelezés ugyan nem maradt fenn, ám feljegyzései alapos és valóban átfogó gyűjteményt alkotnak. A társasági és üzleti élet átlagemberei – a hagyományos „föld sója” Új-Angliában – szinte kizárólag negatív válaszokkal szolgáltak, habár egyes esetekben fel-felbukkannak ijesztő, ám formátlan látomások, mindig március 23. és április 2. között – azaz abban az időszakban, mikor a fiatal Wilcoxot hatalmában tartotta a delírium. A tudósokat alig-alig érintette a dolog, noha négy esetben futó benyomások voltak tetten érhetőek különös, idegen vidékekről, egy ízben pedig valami természetfölötti hatalomtól való iszonyatos félelemről esik szó.

A legfontosabb válaszok költőktől és festőktől érkeztek, s meg vagyok győződve róla, hogy ha módjukban áll összehasonlítani vallomásaikat, kitör közöttük a pánik. Az eredeti levelek hiányában felmerült bennem a gyanú, hogy az anyag összeállítója rávezető kérdéseket tett föl, vagy tudat alatt már akkor elhatározta, milyen eredményre fog jutni, amikor megkezdte vizsgálatát. Ezért nem tudtam szabadulni a gondolattól, hogy Wilcox, jól ismervén a bácsikám birtokában lévő adatokat, tudatosan az agg kutató becsapásán fáradozott. A művészek válaszaiból ugyanis ködös, nyugtalanító história körvonalai bontakoztak ki. Február 28-a és április 1-je között jó részük rendkívül bizarr dolgokat álmodott, s az álmok intenzitása Wilcox delíriumával egy időben a mérhetetlenségig fokozódott. Azoknak, akik adatokkal szolgáltak, több mint egynegyede számolt be a Wilcox által ecsetelthez hasonló kusza hangokról és jelenetekről. Néhányan bevallották, hogy heves félelmet éreztek a gigászi, névtelen dologtól, amely a rémálmok időszakának vége felé egyre gyakrabban bukkant föl. Egy eset, amellyel a feljegyzések nagy nyomatékkal foglalkoznak, tragikusan végződött. Az áldozaton, egy igen neves építészen, aki komoly hajlamokat árult el a teozófia és okkultizmus iránt, emésztő téboly vett erőt pontosan ugyanazon a napon, amikor Wilcox megbetegedett, s néhány hónap múlva vége-hossza nincs sikoltozás közepette, amelyben könyörgött, hogy mentsék meg őt a pokol szülte szörnyetegektől, el is halálozott. Ha bácsikám a feljegyzéseiben neveket is említ, s nem csupán kódszámokat használ, magánjellegű kutatásokat folytattam volna ellenőrzés végett; így azonban csak kevés vizsgálati alanyát sikerült azonosítanom, no-

ha ezek mindenben alátámasztották az általa leírtakat. Gyakran vetődött fel bennem a kérdés, hogy nagybátyám vizsgálatának valamennyi alanyára olyan mély hatást tettek-e a történetek, mint erre a kis csoportra. Mindenesetre jó dolog, hogy sosem fognak magyarázatot kapni élményeikre.

Az újságkivágások, mint már utaltam rá, oktalan pánik, téboly és különc viselkedés eseteiről számoltak be a kérdéses időszak folyamán. Angell professzor egy egész irodát foglalkoztathatott, mert a kivágott újságcikkek mennyisége döbbenetes volt, s a föld minden táját átölelték. Éjszakai öngyilkosság Londonban – egy magányos alvó iszonyatos sikoly kíséretében kiveti magát az ablakon; terjedelmes levél egy dél-amerikai lap szerkesztőségének, amelyben valami fanatikus háborzongató jövőképet alakít ki álombeli látomásai alapján; egy kaliforniai sürgönyben egy teozófus egyesületről adnak hírt, amelynek tagsága fehér díszruhát ölt, hogy megünnepelje a „dicsőséges beteljesülés” óráját, ám az végül nem következik be; különféle értesülések az indiai bennszülöttek körében május vége táján tapasztalható fokozódó nyugtalanságról. Vuduhívők őrjöngenek haiti orgiákon, s a fekete-afrikai támaszpontokról jelentések futnak be valami rejtélyes mormogásról a bozótban. Amerikai katonatisztek lázadozó törzsekkel bajlódnak a Fülöp-szigeteken; hisztérikus levanteiek terrorizálnak New York-i rendőröket a március 22-éről 23-ára virradó éjszakán. Nyugat-Írországból vad híresztelések és legendák kapnak lábra, s az Ardois-Bonnot iskola egyik festőművésze egy istenkáromló, pogány álmovidéket ábrázoló vásznat akaszt ki az 1926-os párizsi Tavasz Kiállításon. Az ideggyógyintézetekből jelentett esetek annyira megszorodnak, hogy kész csoda, hogy a világ orvosainak közössége nem vette észre ezeket a nyugtalanító párhuzamokat, s nem vont le sötét következtetéseket belőlük. Mindent összevetve, az újságkivágások halma iszonyatos volt; s ma már alig tudom elképzelni azt a hetyke racionalizmust, amelylyel először félrelöktem őket. Akkortájt inkább arra gyanakodtam, hogy az ifjú Wilcox nagyon is jól tudta, milyen ősi, tiltott dolgokról beszél a professzornak.

II.

Legrasse felügyelő beszámolója

Az ódon titkok, melyek a szobrász lidércálmait meg a domborművet oly jelentőségteljessé tették nagybátyám szemében, képezték a témáját a hosszú kézirat második felének. Úgy látszik, Angell professzornak már korábban is alkalma nyílt rá, hogy egy pillantást vessen a kimondhatatlan szörnyűségek pokoli kontúrjaira, s nem első ízben találkozott az ismeretlen hieroglifákkal meg a rejtélyes hangsorral, amelyet a legjobban talán „Cthulhu” alakban lehet visszaadni. Ez a régebbi eset pedig olyan izgalmas és hátborzongató összefüggésben vetődött fel, hogy nem csoda, miszerint kérdésekkel kezdte ostromolni az ifjú Wilcoxot.

Nagybátyám korábbi tapasztalata az 1908-as évből, tizenhét esztendővel azelőttről származott, mikor is az Amerikai Régészeti Társulat éves kongresszusát tartotta St. Louisban. Angell professzor mint elismert szaktekintély minden tanácskozáson fő helyet foglalt el, s egyike volt azoknak, akikhez a leggyakrabban fordult különféle kérdésekkel és problémákkal a gyűlésen megjelenő számtalan kívülálló. Ezek szóvivője – és rövid időn belül valamennyi résztvevő szemében az érdeklődés középpontja – egy átlagos külsejű, középkorú férfi lett, aki Los Angelesből utazott ide, hogy magyarázatot keressen egy olyan problémára, amellyel más-hová nem fordulhatott. Az illető John Raymond Legrasse rendőrfelügyelő volt: magával hozta a tárgyat is, ami miatt jött – egy groteszk, szörnyen visszataszító és szemmel láthatólag elképesztően régi kőszobrocskát, amelynek eredetét nem tudta megállapítani.

Nehogy azt higgyék, hogy Legrasse felügyelő a legcsekélyebb érdeklődést is tanúsította az archeológia iránt. Ellenkezőleg, kíváncsisága kizárólag szakmai okokból táplálkozott. A szobrot, bálványt, fétist, vagy akármi is volt az, néhány hónapja kobozta el egy rendőri akció során a New Orleanstól délre eső sűrű, erdős mocsarakban, egy vudu-összejövetel felszámolása alkalmából. A hozzá kapcsolódó szertartások olyan egyedülálló módon kegyetlenek voltak, hogy a rendőrség valami mindeddig teljesen ismeretlen, sötét kultuszra kezdett gyanakodni, amely ördögibb a leg-

feketébb afroamerikai vuduköröknél is. A szoboralak eredetét egyáltalán nem lehetett megállapítani, ha eltekintünk a foglyokból kiszedett szófukar, hihetetlen beszámolóktól; ezért fordult a rendőrség a történelembúvárokhoz magyarázatért, hátha be tudják sorolni valahová a baljós bálványt – ami talán lehetővé tenné, hogy az egész szektát mindenestül felgöngyölítsék.

Legrasse felügyelő aligha számolt vele, micsoda feltűnést fog kelteni a kérése. A szobrocskára vetett egyetlen pillantás elegendő volt hozzá, hogy az összegyűlt tudósok valamennyien a legnagyobb izgalomba jöjjenek. Percnyi időt sem vesztegetve sereglettek a felügyelő köré, és bámulták az aprócska figurát, melynek különös kisugárzása valóban mindeddig ismeretlen, archaikus korokra nyitott szédítő távlatokat. Nincs az az iskolája az ismert szobrászművészetnek, amely formát adhatott volna ennek a rettenetes tárgynak; ám az ásványtanilag meghatározhatatlan fajtájú kőbe evődött porszemcsék minden jel szerint évszázadokat, sőt évezredekét zártak magukba.

A szobor, melyet végül körbeadtak, hogy mindenki alaposan szemügyre vehesse, hét-nyolc hüvelyk magas volt, s művészileg tökéletes. Valami szörnyeteget ábrázolt, amelynek körvonalai homályosan emlékeztettek az emberére, ám tintahalszerű feje volt, amelynek arca kusza csápok zűrzavarából állt; a test pikkelyes, nyálkásnak tűnő törzsben folytatódott, a négy végtagot undorító karmok ékesítették, a háton pedig keskeny szárnyak voltak megfigyelhetők.

Ez a valami, amely mintha hajmeresztő, torz rosszindulattal egyesítette volna magában a különféle természetes alkotóelemeket, betegesen puffadtnak tűnt, s visszataszító pózban gubbasztott egy négyszögletes tuskón vagy emelvényen, amit olvashatatlan írásjelek borítottak. Szárnyának csúcsa az emelvény hátsó szélét érintette, maga a test közepén terpeszkedett, míg a görbe békalábak hosszú, pengeszerű karmai az elülső peremet markolták, félig lelógva róla. A puhatestű fej előrehajlott, úgy, hogy az arc csápjai súrolták a hatalmas mellső mancsokat, amik a ropant térden pihentek. Az egész látványban abnormális módon nem volt semmi természetellenes, s annál is inkább titkos félelmeket ébresztett, mivel a szobor eredetét illetően senki nem tudott nyilatkozni. Mérhetetlen, években ki sem fejezhető kora nyilvánvaló

volt; mégsem akadt rajta egyetlenegy olyan jegy sem, amely az antik civilizációk – vagy bármely más korszak – valamely ismert kultúrköréhez kapcsolta volna.

Már az anyaga is rejtélyt jelentett, ugyanis a tapadós, zöldes-fekete kőnek, amit arany színű és irizáló csíkok díszítettek, semmi köze nem volt az evilági ásványtanhoz és geológiához. Titokzatosak voltak a tuskón található írásjelek is; a kongresszus résztvevői közül (noha soraikba tartozott a paleográfia legnevesebb szakértőinek legalább a fele) senki sem tudta kimutatni mégoly távoli rokonságukat sem bármelyik ismert földi nyelvvel. A kő, a szoboralak és a hieroglifák mind valami olyasmire utaltak, amely hátborzongatóan idegen az általunk ismert emberiségtől, s borzalmas módon az életnek oly ősi, vészjósló összefüggéseire engedtek következtetni, melyek teljesen kívül esnek a világról általunk alkotott elképzeléseken.

És mégis, miközben minden résztvevő a fejét rázta, s be kellett vallania a felügyelőnek, hogy tehetetlen, akadt egy ember a gyülekezetben, aki emlékezni vél valami bizarr, halvány párhuzamra a szörnyalakkal meg az írásjelekkel, és némiképp bátortalanul ugyan, de elmesélte azt a keveset, amit tudott. Ez az ember néhai William Channing Webb volt, az antropológia professzora a Princeton Egyetemen, egy nem csekély hírnévnek örvendő kutató.

Webb professzor negyvennyolc évvel azelőtt részt vett egy expedíción, amely rúnafeliratok után kutatott Grönlandon és Izlandon, bár végül nem járt sikerrel; ám a nyugat-grönlandi partvidék legészakibb részén egy elszigetelt, degenerált eszkimó törzsre vagy szektára bukkant, amelynek vallását – az ördögimádat egy érdekes változatát – különösen vérszomjas és visszataszító vonások jellemezték. Ez a kultusz a többi eszkimó közösség körében teljesen ismeretlen volt, csak mély borzongással említették, s azt állították róla, hogy iszonyú, ősi időkből maradt fenn, és még a világ teremtése előtt keletkezett. A kimondhatatlan szertartásokon és a rituális emberáldozaton kívül vallási repertoárjába tartoztak bizonyos furcsa imák is, amiket a legfőbb és legöregebb ördöghöz – az eszkimók nyelvén *tornasukhoz* – intéztek, s amikről Webb professzor egy vén *angekok*, azaz ördöghitű sámán közreműködésével, fáradságos munka árán fonetikus másolatot készített, melyben igyekezett a szöveg szavait latin betűk-

kel visszaadni. Ám pillanatnyilag fontosabbnak tűnt az a fétis, amelyet a törzs tisztelt, s amely körül förtelmes táncba kezdett, ha magasan a jégzirtek fölött felizzott az északi fény. A professzor elmondása szerint egy kőből faragott, esetlen domborműről volt szó, amin egy iszonyatos ábra látszott rejtélyes írásjelek körében – és amennyire az érdekes tudós vissza tudott emlékezni rá, minden lényeges vonásában durva párhuzama volt Legrasse felügyelő bestiális bálványának.

Az összegyűlt résztvevők döbbenet és izgatottan fogadták az új adatokat, Legrasse felügyelő azonban a jelek szerint még náluk is nagyobb fontosságot tulajdonított nekik, és azonnal kérdésekkel kezdte ostromolni Webb professzort. Mivel följegyzéseket készített magának az emberei által őrizetbe vett vuduhívők egyik szertartásáról, esdekelve kérte az öreg tudóst, hogy próbáljon a lehető legpontosabban visszaemlékezni, milyen szavakat vetett papírra az ocsmány eszkimóknál. Ezután a részletek kimerítő összehasonlítása következett, majd egy pillanatra rémült, elképedt csönd állt be, mikor a detektív és az antropológus arra a következtetésre jutott, hogy a két pokoli szertartás szövege – noha szinte világok választják el őket egymástól – csaknem szóról szóra ugyanaz. Amit az eszkimó sámánok és a louisianai mocsári papok furamód hasonló bálványuknak énekeltek, azt talán az alábbi mondattal lehetne leginkább megközelíteni (a szóközök az ima kántálásában tartott rövid szüneteknek felelnek meg):

Ph'nglui mglw nafh Cthulhu R'lyeh wgah' nagl fhtagn.

Legrasse egy ponton megelőzte Webb professzort: néhány korcs papból sikerült kiszednie ezeknek a szavaknak a jelentését, ami az idősebb szektatagok előtt még ismeretes volt. A szöveg szerintük körülbelül annyit tesz:

R'lyeh házában álmodva vár ránk a halott Cthulhu.

Ezután pedig, mivel mindenfelől kérdésekkel ostromolták, Legrasse felügyelő részletesen elmesélte kalandját a mocsárlakókkal; bácsikám e történetnek minden jel szerint nagy fontosságot tulajdonított. Az eset túlszárnyalta a mítoszteremtők és teozófusok legvadabb álmait, s megdöbbenő fokú kozmikus képzelőerőről tett tanúságot azoknak a kitaszított páriáknak a körében, akiknél az ember ezt a legkevésbé várná. 1907. november 1-jén a New Orleanstól délre eső mocsarak és lagúnák lakói kétségbeesett bead-

ványt intéztek a hatóságokhoz. A környéken lakó telepések, többnyire a Lafitte-emberek egyszerű, jámbor leszármazottai szörnyen rettegtek egy titokzatos valamitől, ami csak éjszaka mutatkozott. Nyilvánvalóan vudu mágiáról volt szó, de egy minden eddiginél ocsmányabb változatról; és mióta a baljós tamtamdobok megkezdtek szakadatlan pufogásukat a fekete, elátkozott erdők mélyén, ahová senki emberfia nem merészkedik, több asszony és kisgyerek eltűnt közülük. Tébolyult ordítózásról, fültépő sikolyokról rebesgettek, kísérteties, vad litániákról és pusztulásba csalogató lidércfényekről szóló hírek kaptak lábra; az emberek már nem bírják tovább, tette hozzá a holtra rémült küldött, aki a beadványt hozta.

Így került sor rá, hogy késő délután húsz rendőr vonult ki két lovas kocsival és egy automobillal; vezetőül a reszkető telepés ajánlkozott. Mikor a járható útnak vége szakadt, kiszálltak, és mérföldeken át szótlanul törtek utat maguknak egy hátborzongató cipruserdőben, amely alig-alig látott napfényt, mióta létezik. Visszataszító gyökerek és ellenséges spanyolmohaindák akadályozták őket minden lépésnél, s itt-ott morbid, hajdani szálláshelyekre utaló nyálkás kőhalmok és rothadó falcsonkok erősítették bennük azt a baljós előérzetet, amit minden torzan nőtt fa, minden nedvesen csillogó gombafészek sugallt. Végül megpillantották a települést, pár nyomorúságos külsejű kunyhót, ahonnan hisztérikus telepések özönlöttek elő, hogy a pislákoló lámpások köré tóduljanak. Hallhatóvá vált a távolban a tamtamdobok tompa pufogása, s ha megfordult a szél, időnként velőtrázó sikolyokat sodort magával. Úgy tűnt, az éj végtelen sötétjén túl valami vörhenyes szikra csillan át a holtsápadt aljnövényzeten. Noha rettegtek tőle, hogy megint magukra maradnak, egyetlen rémült telepés sem mutatkozott hajlandónak egy lépést sem tenni annak a szörnyű kultuszhelynek az irányába, úgyhogy Legrasse felügyelőnek és tizenkilenc társának nem maradt más hátra, mint kalauz nélkül alámerülni a borzalom fekete bugyraiba, ahová előttük emberi lény még nem járt.

A terület, ahová a rendőrcsapat most behatolt, mindig is rossz hírűnek számított. Teljesen feltérképezetlen volt, fehér ember még a lábát sem tette be oda, de sötét legendák járták egy titkos tőről, amelyben egy hatalmas, formátlan, fakó, tintahalszerű vala-

mi éli életét a halandó szemek előtt rejtezve; a telepések azt rebesgették, hogy éjfélkor denevérszárnyú ördögök rajzanak elő a földmélyi barlangokból, és imádkoznak hozzá. Azt beszélték, ott volt már D'Iberville, La Salle, az indiánok, de még az erdő vadjai és madarai előtt is. Maga volt a testet öltött lidércnyomás, s megpillantani őt egyet jelentett az azonnali halállal; olykor azonban fölkereste az embereket álmukban, ezért tudták, hogy óvakodni kell tőle. A jelenlegi vudu orgiák valóban ennek az elátkozott területnek a szélén zajlottak, ami már önmagában is elég szörnyű volt; talán puszta helyszínük jobban megrémisztette a telepéseket, mint az ijesztő sikolyok meg a hátborzongató események.

Csak a legszönyörűbb költészet vagy a téboly szelleme tudná leírni azokat a zajokat, amiket Legrasse emberei hallottak, miközben átküzdötték magukat a cuppogó mocsáron a vörhenyes fények meg a tompa dobszó irányába. Vannak olyan hangok, amelyek a humán lényekre jellemzők, és olyanok is, amelyek az állatokra; és az embernek végigfut a hideg a hátán, ha az utóbbiakat *rossz torokból* hallja felharsanni. Itt a bestiális őrjöngés tállkozott az emberi kicsapongással, s ez a démoni üvöltözés rikoltó eksztázisában tetőzött, amely úgy szaggatta szét foszlányokra a visszhangos éji erdőt, mintha pestisbűzös szélvihar tombolna a pokol bugyraiból. A tébolyult ordítózás időnként alábbhagyott, ilyenkor durva hangok rendezett kórusa kezdte kántálni a borzalmas, szertartásos varázsigét: „*Ph'nglui mglw nafh Cthulhu R'lyeh wgah' nagl fhtagn*”.

Az emberek most az erdőnek egy olyan részébe értek, ahol a fák ritkulni kezdtek, s hirtelen szembetalálták magukat a voltaképpeni kultuszhellyel. Négyen meginogtak közülük, egy eszméletlenül roskadt össze, kettejüket pedig tébolyult sikoltógörccs kerítette hatalmába, kiabálásukat azonban szerencsére elnyomta a hagymázás kakofónia. Legrasse egy kis Kentucky bourbont erőltetett az ájult rendőr ajkai közé, aztán valamennyien reszketve, az iszonyattól szinte hipnotizáltan meredtek az eléjük táruló képre.

A lápi tisztáson egy megközelítőleg egy acre területű, fűvel benőtt sziget emelkedett, amely fátlan volt és viszonylag száraz. Ezen egy hordára való leírhatatlan emberi torzszülött ugrált és vonaglott, akiknek külsejét csak egy Sime vagy egy Angarola ecsetje tudta volna visszaadni. Teljesen pucéran nyerítettek, bőgtek és

rángatóztak egy hatalmas tűzgyűrű körül; a lángfüggönyön nyíló rések itt-ott egy gigászi gránitmonolitra engedtek betekintést középen, amelynek csúcsán groteszk kicsinységgel ott trónolt a vészterhes, faragott kőszobrocska. A lángok övezte monolitot tíz faállvány vette körül szabályos közökben, ezekről lógtak fejjel lefelé az eltűntként bejelentett, védtelen telepések ocsmányul megcsönkített holtteste. A bitók körén belül őrjögött és bömbölt a bálványimádók serege; a tüzes gyűrű és a tetemek gyűrűje közötti végeérhetetlen bacchanálián a mozgás főiránya balról jobbra tartott.

Az persze csak visszhang vagy képzelődés lehetett, hogy az egyik rendőr, egy könnyen felizgatható spanyol, tompa válaszokat vélt hallani a szentségtelen imádságra valahonnan a sötét messzeségből, az ősi legendák iszonyú erdejének mélyéről. Később fölkerestem és kifaggattam ezt az embert, bizonyos Joseph D. Galvezt; nyugtalanító módon képzeletdúsnak találtam, beszámolójában ugyanis olyan messzire ment, hogy célzásokat engedett meg magának távoli szárnyzuhogásra, rőt szemek csillogására, és valami fakószínű, hegymagasságú tömegre a fák csúcsai mögött – persze arra a következtetésre jutottam, hogy a helybéli telepések túl sokat duruzsolták a fülébe a babonáikat.

Az emberek dermedtsége valójában csak rövid ideig tartott. Noha a tömeg száznál is több korcsfajzatot számlált, a rendőrök bíztak fegyvereik erejében, és elszántan az ocsmány falkára vetették magukat. Öt percig leírhatatlan káosz uralkodott, ökölcsapások zuhogtak, lövések durrantak, meghatározhatatlan torz alakok igyekeztek eltűnni az erdőben – végül azonban Legrasse negyvenhét dacos foglyot ejtett, akiket, miután felöltöztek, rendőreinek felügyelete mellett felsorakoztatott. Négy bálványimádó holtan hevert a földön, két súlyos sebesültet pedig fogolytársaik vittek rögtönzött hordágyakon. A szobrocskát nagy elővigyázatossággal eltávolították a monolit csúcsáról, és Legrasse őrizetére bízták.

A nagy megerőltetéssel és fáradsággal járó menetelés után a foglyokat vizsgálatnak vetették alá az ügyészségen; valamenynyükről kiderült, hogy igen alacsony sorú emberek, kevert vérűek és szellemileg kiegyensúlyozatlanok. A legtöbben tengerészek voltak, néhány néger és mulatt pedig – többnyire az Antillákról vagy Latin-Amerikából valók – vudu elemeket vitt az eredetileg

heterogén kultuszba. Ám az már a további kérdések föltevése előtt is látszott, hogy az ügynek sokkal mélyebb és ősbibb háttere van az egyszerű fekete-afrikai fetisizmusnál. Bármennyire degeneráltak és tudatlanok voltak ezek a baromra emlékeztető kreatúrák, mégis megdöbrentő makacssággal ragaszkodtak visszataszító hitük központi eszméihez.

Elmondásuk szerint a *Nagy Öregeket* tisztelik, akik hosszú időkkal az ember megjelenése előtt éltek a földön, s az úrből érkeztek az akkor még ifjú világra. Az *Öregek* azóta visszahúzódtak a földkéreg alá és a tenger mélyére; halott testük azonban megosztotta titkaikat egy emberrel, aki ezután máig elevenen élő kultuszt alapított. Ide tartozik az ő szektájuk is, állították a foglyok: mindig létezett és mindig létezni fog a világ félreeső pusztaságaiban és sötét zugaiban elszórva, míg csak R'lyeh ropant, tengerfenéki városából a felszínre nem emelkedik papjai szavára a hatalmas Cthulhu, és uralma alá nem hajtja az egész földkerekséget. Egy napon, ha a csillagok állása kedvező lesz, szólítani fogja hűséges híveit, és a titkos szekta minden pillanatban készen áll rá, hogy kiszabadítsa.

Ennél többet nem szabad mondaniuk. Vannak titkok, amiket a legszörnyűbb kínzásokkal sem lehet kicsikarni belőlük. Az ember nincs egyedül a földön az általa ismert dolgok között; az árnyékból néha különös formák bukkannak elő, hogy próbára tegyék a kishitűeket. Ezek azonban nem azonosak a *Nagy Öregekkel*. A *Nagy Öregeket* halandó szem még sosem látta. A faragott bálvány a *Nagy Cthulhut* ábrázolja, de senki sem tudja megmondani, hasonlítanak-e hozzá a többiek. Ma már nincs olyan pap, aki képes lenne elolvasni az írásjeleket, ámde néha szó esik bizonyos dolgokról... A szertartásos dal nem tartalmazza a titkot – azt sosem mondják ki fennhangon, mindig csak suttogják. Az ima csupán azt jelenti, hogy „*R'lyeh házában álmodva vár ránk a halott Cthulhu*”.

Mindössze két foglyot találtak elég egészségesnek ahhoz, hogy felakasszák őket; a többi különféle intézetekbe küldték. Valamennyien makacsul tagadták, hogy részt vettek volna a rituális gyilkosságokban, s azt állították, hogy ezeket a *fekete szárnyúak* követték el, akik az elátkozott erdők mélyéről keresték fel őket gyülekezőhelyükön. Ezeknek a rejtélyes valakiknek a titkos ösvényeiről azonban nem sikerült megtudni semmi közelebbit. Amit

a rendőrség egyáltalán kiderített, annak főleg egy vénségesen vén, Castro nevű mesztic volt a forrása, aki azt állította magáról, hogy távoli, idegen kikötőket járt be, és a kínai hegyekben beszélt a szekta vezetőivel, akik fölülelemelkedtek a halálon.

Az öreg Castro homályos emlékezete olyan borzalmas legendákra terjedt ki, amelyek mellett a teozófusok legvadabb elméletei is elhalványulnak, s amelyek ijesztően ifjúnak és mulandónak tüntetik föl az egész emberi világot. Voltak korok, amikor más fajok uralták a földet roppant városaikból, melyeknek a maradványai a halhatatlan kínai szerint még mindig megtalálhatók a csendes-óceáni irdatlan monolitok képében. Ezek a lények valamennyien kihaltak, földtörténeti korokkal az ember születése előtt; vannak azonban bizonyos eljárások, amelyek segítségével, ha a csillagok állása ismét kedvezővé válik az Örökkévaló Ciklus során, új életre lehet kelteni *Őket*. Mert *Ők* is a csillagokból jöttek, és magukkal hozták a képmásaikat.

Ezek a *Nagy Öregek* nem egészen hús-vér lények, folytatta Castro; van ugyan alakjuk – amit a varázserejű bálvány is bizonyít –, de testük anyaga más. Ha a csillagok állása kedvező, világról világra tudnak járni az űrben; ha azonban kedvezőtlen, akkor nem képesek élni. Ám jóllehet, ilyenkor nincsenek életben, valójában nem is halnak meg. Mindannyian hatalmas városuk, R'lyeh kőépületeiben pihennek, a Nagy Cthulhu oltalmazó varázsa alatt, dicsőséges feltámadásukra várva, mikor a föld csillagzatai ismét készek lesznek fogadni *Őket*. Ekkor azonban szükségük lesz valami külső erőre, amely kiszabadítja testüket; mert a mágia, ami védi *Őket*, egyúttal meggátolja azt is, hogy mozogjanak – így hát nem tehetnek egyebet, csak fekszenek a sötétben és gondolkodnak, miközben odakint hosszú évmilliók telnek el. Mindenről tudnak, ami a világegyetemben történik, mivel nem a szájukkal, hanem a fejükkel beszélnek. Most is egymással társalognak sírjaikban. Aztán, suttogta Castro, az emberek álmukban utasítást kaptak, hogy alapítsanak vallást a kis bálványképek tiszteletére, amiket a *Nagy Öregek* mutattak meg nekik; ezeket sötét csillagokról hozták magukkal az ősidőkben. Ez a kultusz meg fog maradni mindaddig, amíg a csillagok állása ismét kedvezőre fordul, és a titkos papok előszólítják sírjából a Nagy Cthulhut, hogy új életre hívja alattvalóit, s ismét uralkodjék a világ felett. Az időpontot

nem lehet eltéveszteni, mert az ember akkor hasonlatossá válik majd a *Nagy Öregekhez*, szabad lesz, fölülemelkedik jón és gonoszon; minden törvény és erkölcs érvényét veszti, mindenki kedvére bömbölhet, gyilkolhat és kéjeleghet. Aztán a *Nagy Öregek* megmutatják neki, hogyan kell más, új módokon bömbölni, gyilkolni, kéjelegni és élvezkedni, s a föld emésztő lánggra lobban a pusztító szabadság eksztázisában. A közösségnek addig is illendő szertartásokkal ébren kell tartania a *Nagy Öregek* emlékezetét, és szakadatlanul jövendőlnie visszatérésüket.

A régi időkben a rejtőző *Öregek* beszéltek álmaikban a kiválasztottakhoz, de aztán történt valami. R'lyeh hatalmas kővárosát monolitjaival és sziklasírjaival együtt elnyelte a tenger; és a titkokkal terhes mély vizek, amiken még a gondolat sem hatol át, elvágta *Őket* a híveiktől. Emlékezetük azonban tovább élt, s a főpapok azt mondják, hogy a város ismét felmerül majd az óceánból, mihelyt a csillagok állása kedvező lesz... Itt a vén Castro sietve megszakította elbeszélését, és sem fenyegetéssel, sem ígérekkel nem sikerült semmi többet kicsikarni belőle. Furcsamód az *Öregek* méreteiről sem volt hajlandó nyilatkozni. Úgy vélte, a város központja valahol Arábia járatlan pusztaságaiban lehet, ahol Irém, az Oszlopok Városa álmodik a sivatag titkairól. Az európai boszorkányhittel a szekta semmiféle kapcsolatban nem áll, s általában véve a tagjain kívül senki nem tud róla közelebbit. Könyvekben sem esik róla említés, ám a halált lebíró kínai szerint az őrült arab, Abdul Alhazred *Necronomiconja* tartalmaz néhány kétértelmű célzást, amit a beavatottak sokféleképpen olvashatnak; ezzel mindenekelőtt a hírhedt vitatott versre utalt:

*Meghalni nem halhat meg az,
Mi örökkéig áll,
Számlálatlan korok során
Enyészik – a Halál.*

Legrasse, akire mély hatást gyakorolt ugyan a beszámoló, ám semmi esetre sem döböntette meg, hiába kutatott a szekta gyökerei után. Az öreg Castrónak kétségkívül igaza volt, mikor azt állította, hogy ez mélységes titok. A Tulane Egyetem szaktekin-télyei nem tudtak fényt deríteni az ügyre sem a kultuszt, sem az

istenszobrot illetően, ezért a detektív elhatározta, hogy a legmagasabb fórumhoz fordul, s itt nem másra bukkant, mint Webb professzor grönlandi történetére.

A lázas érdeklődés, amit Legrasse beszámolója és a bizonyítékul szolgáló bálványkép a kongresszuson keltett, jól tükröződik a jelenlevők későbbi levelezésében; a nyilvánosság előtt azonban az esetet alig említették. Akik alkalomadtán ki vannak téve a csalásnak és sarlatánságnak, azoknak első gondolata az elővigyázatosság. Legrasse egy időre kölcsönadta a szobrocskát Webb professzornak, az érdekes tudós halálát követően azonban visszaszolgáltatták neki, és még ma is az ő birtokában van, ahol nemrégiben nekem is alkalmam nyílt megtekinteni. Valóban iszonyú ez a tárgy, és kétségtelenül hasonlít a fiatal Wilcox álomdomborművéhez.

Korántsem hökkentett meg, hogy nagybátyámat oly heves izgalom fogta el a szobrász elbeszélésének hallatára, mert – mindannak ismeretében, amit Legrasse a vallásról kiderített – meglehetősen elképesztő gondolatok vetődhetek föl benne, miután végighallgatta az érzékeny fiatalember beszámolóját, aki nemcsak a mocsárban lelt szobornak és a sátáni grönlandi domborműnek a pontos ábráit álmodta meg, hanem látomásaiban fölbukkant legalább három ugyanazon varázsigének a szavai közül is, melyet egyaránt használtak a korcs eszkimó sámánok meg a lápi papok Louisianában. Magától értetődik, hogy Angell professzor haladéktalanul széles körű vizsgálatokba kezdett; bár én személy szerint még mindig arra gyanakodtam, hogy az ifjú Wilcox valamiképpen értesült a kultuszról, és szórakozásból kitalált egy sor álmot, tovább bonyolítva ezáltal a helyzetet nagybátyám szemében. Pedig a professzor által összegyűjtött álomleírások és újságcikkek egyértelmű tanúbizonysággal szolgáltak; engem azonban racionális világnézetem és az egész gyanús történet arra ösztönzött, hogy – mint akkor véltem – igen ésszerű következtetésekre jussak.

Miután tehát még egyszer alaposan áttanulmányoztam a kéziratot, s a teozófiai és néprajzi citátumokat összevettem Legrasse beszámolójával a szektáról, útra keltem Providence-be, hogy fölkeressem a fiatal szobrászt, és megrójam, amiért képes volt ilyen rafinált, de éretlen tréfát űzni egy tudós öregemberrel.